

NEMZETI
AGRÁRGAZDASÁGI
KAMARA

A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAI ÉS AZ ELLENE VALÓ KÜZDELEM A MEZŐGAZDASÁGBAN

Készítette:

*Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Vas Megyei Szervezete*

2019. június

A korábbinál gyorsabban és nagyobb változások mellett végbemenő klímaváltozás hatására a hazai mezőgazdasági termelés éghajlati feltételei átalakulnak. A kedvezőtlen hatások enyhítése, illetve a változó feltételek melletti lehetőségek kihasználása jól megalapozott felkészülést tesz szükségessé az agrárágazat szereplői részéről.

Míg az „éghajlat” a hosszú távú légköri viszonyokat jelenti, az „időjárás” állandóan változik. Az éghajlat változása természetes: pl. a legutóbbi jégkorszak után (11 500 éve) a hőmérséklet világszerte 5 °C-kal alacsonyabb volt, mint ma. Tény viszont, hogy manapság soha nem látott ütemű hőmérséklet-emelkedést tapasztalunk, és a kutatók úgy gondolják, hogy ezért az ember tevékenysége felelős.

A szélsőséges időjárási események – viharok, áradások, aszályok és hóhullámok – gyakorisága és súlyossága egyre nő. Tényszerűen megállapítható, hogy 1980 óta az európai természeti katasztrófák 90%-át az időjárás és az éghajlat okozta. Az európai gleccserek 1850 óta elvesztették tömegük kétharmadát, és ez a tendencia egyre gyorsul. A sarki jég olvad, a tengerszint pedig kétszer olyan gyorsan emelkedik, mint 50 éve.

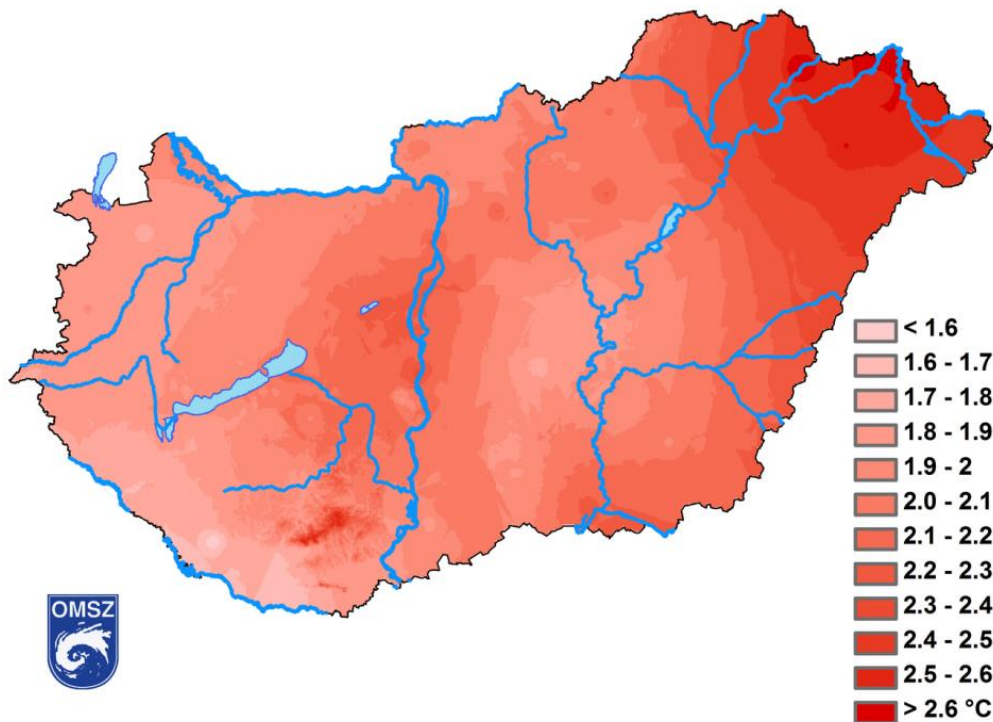
Mindeközben világszerte sok millió embert fenyeget a vízhiány, az éhezés és a szegénység. 2017 óta 44 millió fővel emelkedett a világon az éhezők száma, az éghajlat-változásnak és a helyi konfliktusoknak köszönhetően. Az előttünk álló nagy kihívás az, hogy egyre több embert kell étellemmel ellátni a szélsőséges időjárási körülmények között. Ezért kiemelt cél a közösségek sebezhetőségének csökkentése és a fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás előmozdítása a víz és az élelmezésbiztonság felé.

A klímaváltozásra fel kell készülni, a káros hatásokat megelőzni - ez különösen érvényes a szélsőséges események, mint pl. árvizek, vízhiányos időszakok gyakoriságára, intenzitására.

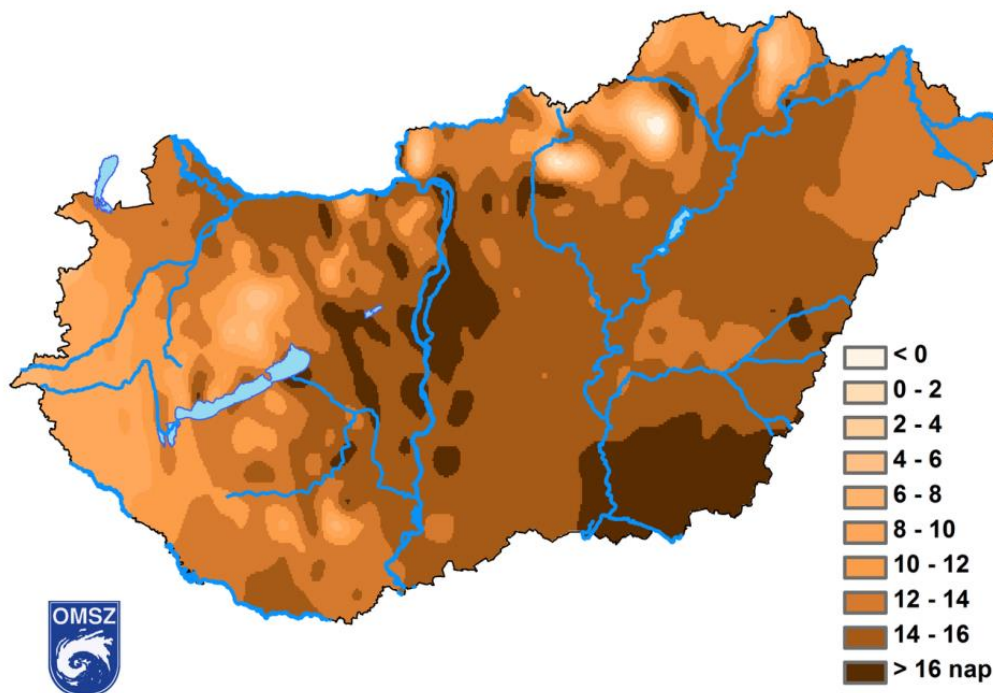
Számos kutatás és kísérlet folyik világszerte, többféle modellezéssel találkozhatunk a szakirodalomban. A kutatások eredményei némileg változatosak, a tendencia azonban egyértelmű, mindössze a változás intenzitásának becslésében vannak eltérések.

A Kárpát-medence térségére az évszázad közepéig az átlaghőmérséklet 1,4-2,6 °C, az évszázad végéig pedig 4,1-4,9 °C növekedésére számíthatunk. A magasabb hőmérséklettel járó, meleghez köthető szélsőségek gyakoribbá, a nyári hóhullámokhoz kapcsolható aszályok kiterjedtebbé, intenzívebbé és gyakoribbá válnak. A csapadék mennyisége csökken, miközben a nagy csapadékok egyre nagyobb hánnyadát teszik ki az éves csapadékösszegnek. Maga a csapadékintenzitás növekedése pedig növeli a hirtelen árhullámok kockázatát.

Az OMSZ egyik kutatásában a Magyarországon várható éghajlatváltozást pesszimista és átlagos forgatókönyvekkel számított modellkísérletek alapján vizsgálták. Az OMSZ kutatója, Zsebeházi Gabriella szerint egyértelműen kijelenthető, hogy minden évszakban növekedni fog az átlaghőmérséklet, a 2071 és 2100 közötti időszakban a nyári átlaghőmérséklet 4-5 fokkal lehet magasabb az 1971 és 2000 között mért átlaghoz képest.

A nyári átlaghőmérséklet változása 1981 és 2015 között

A hóhullámos napok számának változása 1981 és 2015 között

Míg jelenleg az esővíz többnyire biztosítja a termeléshez szükséges csapadékot, ez a század végére teljesen megváltozhat. Az OMSZ szerint ugyan a modellek bizonytalanabban írják le a csapadékváltozás irányát, de az elmondható, hogy az éves mennyiség kismértékű változása

mellett a csapadék évszakos eloszlása átrendeződik. Ősszel és télen több csapadékra számíthatunk, a nyári összeg viszont akár több mint 20 százalékkal visszaeshet a század végére a 1971-2000 közötti értékhez képest (ugyanakkor ellentétes irányú változás sem zárható ki). A nyarak tehát valószínűleg szárazabbak lesznek, és egyre nagyobb területeket sújt majd aszály:

Szalai Sándor, a Szent István Egyetem docense szerint a klímaváltozás általános jellemzője, hogy a csapadék intenzitása mindenhol növekszik, még ott is, ahol a mennyisége csökken. “Mivel a mennyiség nálunk csökkenni fog, viszont egyre intenzívebb lesz, a hozzáférhető csapadékmennyiség duplán romlik. Így különösen fontos lesz, hogy a lehullott csapadékkal hogyan gazdálkodunk” – mondta.

A vízmegtartásnak, általa pedig az öntözésnek kulcsszerepe lesz, ami viszont komoly kihívás elé állítja az ágazatot. Magyarországon a termőterületek mindössze 1 százalékát öntözzük, miközben az EU-ban ez az arány 9 százalék. A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás egyik

lehetséges következménye tehát az öntözés, amely mint egyfajta vízkészlet-megőrzési eszköz, a vízkészlet-gazdálkodás részeként történő alkalmazást kíván.

A hőmérséklet-növekedés és az intenzívebb csapadék mellett tehát a harmadik legnagyobb kihívás a szélsőségesség lesz, leginkább az egyre gyakoribb aszályok és árvizek. Számolni kell az éghajlatváltozás hatására megjelenő és gyorsan terjedő kártevők, kórokozók és gyomok elterjedésével is.

Magyarország számára kiemelkedően fontos a klímaváltozás következményeihez való alkalmazkodás, tekintettel arra, hogy hazánk területének – más európai uniós országokkal összehasonlítva – már jelenleg is kiemelkedően nagy százaléka árvízveszélyes és/vagy aszályal sújtott terület. A klímaváltozás következtében e területek kiterjedése növekszik.

2013 során a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium klímapolitikáért felelős államtitkársága a Nemzeti Alkalmazkodási Központ közreműködésével elvégezte a 2008-ban elfogadott első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia felülvizsgálatát. Annak alapján, alkalmazkodva az új törvényi előírásokhoz, a megváltozott társadalmi-gazdasági feltételekhez és tudományos eredményekhez kidolgozta a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) tervezetét, amelyben összefoglalják a várható hatásokat és a megoldási javaslatokat.

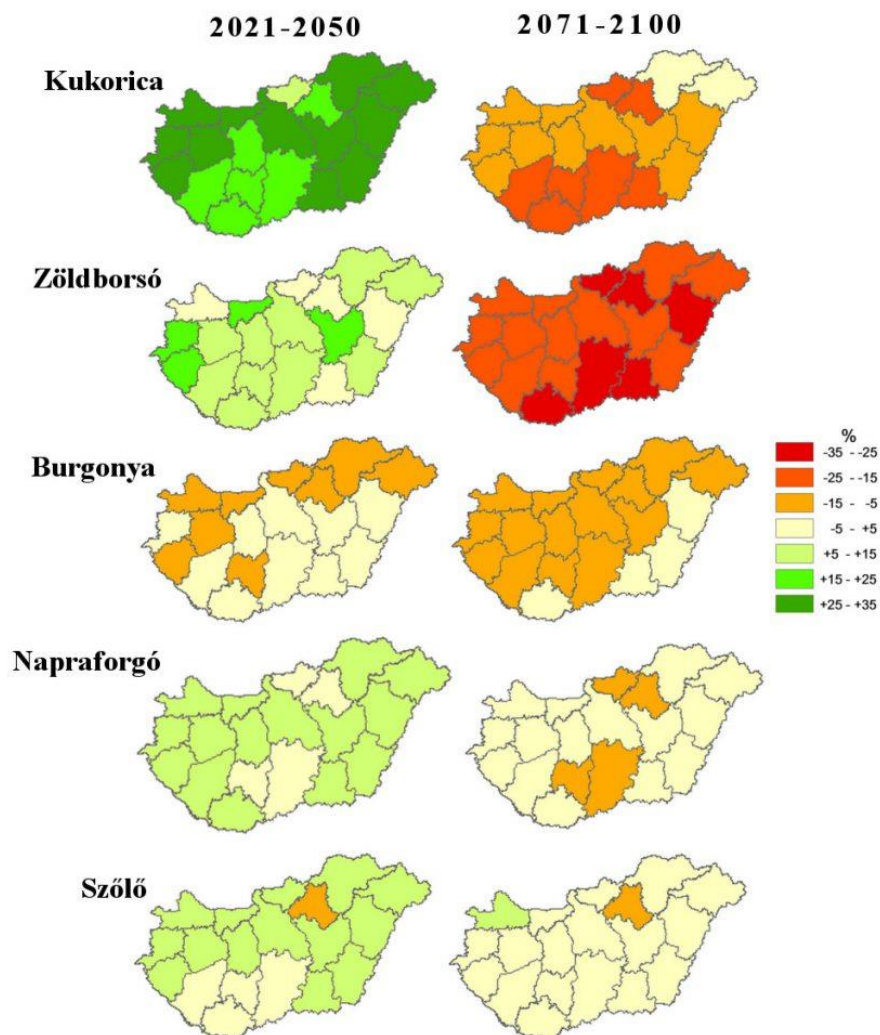
Az éghajlatváltozás várhatóan fokozza a regionális különbségeket Európa természetes erőforrásait és javait tekintve. A melegedés a vegetációs és mezőgazdasági övezetek határainak északabbra tolódását, a szélsőségesség fokozódása a különböző fajokból álló társulások átalakulása, térbeli elmozdulását, ritka fajok pusztulását, más, kevésbé értékes fajok elszaporodását okozza majd. A változások általában erősen igénybe veszik az élőlények, köztük az ember alkalmazkodóképességét is.

Az átlaghőmérséklet 1 fokos emelkedése a kutatások szerint 300 kilométerrel tolja északabbra a búza, a kukorica, a napraforgó és a szójabab termesztésének északi határát.

Láng László akadémiai doktor szerint, akinek a kalászos gabonák nemesítése a kutatási területe, jelenlegi növényeink termesztése nehezül meg, és a fajtákon belül lehetnek bizonyos eltolódások. A szélsőséges időjáráshoz jobban alkalmazkodó, stressztűrő növények között a hazai fajták vélhetően előretörnek, módosulhatnak a vetési időpontok.

A következő ábra – öntözés nélküli, az eddigi technológiai színvonalon történő termesztés esetén – vetíti előre a „rövid”- és az évszázad végére várható változásokat a termelésben.

Várható változás a 2002-2011-es termésátlagokhoz képest

Gaál Márta, az AKI munkatársa és két spanyol szerzőtársa által szerzett kutatás egyik eredménye

Magyarország természeti adottságait tekintve a szántóföldi termesztés szempontjából kiemelkedő helyzetben van: területének 60 százaléka művelhető föld, ez azonban azt is jelenti, hogy a mezőgazdasági termelés kitettsége is jóval nagyobb a klímaváltozás okozta hatásoknak.

A termőterület nagyjából felén gabonanövényeket: főként búzát, kukoricát és árpát, nagyságrendileg 20 %-án ipari növényeket, napraforgót és őszi káposztarepcét termesztnek. Hosszú távon az őszi búza és a kukorica is a kiszolgáltatottabb növények közé tartozik az éghajlatváltozás szempontjából.

A hosszútávú negatív kilátások ellenére a legszélsőségesebb modellek is azt jelzik előre, hogy 2050-ig nem lesz durva változás a magyar mezőgazdaságban. A század végére azonban termésátlaguk – változatlan fajtaválaszték és technológia alkalmazásával - 30 %-kal csökkenhet.

Az egyik legfontosabb kérdés, hogy az agrárium tartani tudja-e a lépést az emberiség növényi és állati termékek iránti többletigényével. A fejlődő országok ilyen jellegű igényének robbanásszerű növekedése még feljebb srófolja a fogyasztást, amelyre a gazdáknak is fel kell készülniük. Eddig GMO nélkül, hagyományos termeléssel is tartani tudták a lépést az állattenyésztők és a növénytermelők, de a fejlett technológia és genetikai tartalék – nem feltétlenül génmódosítás, hanem megfontolandó a génszerkesztés - révén tovább emelkedhet az ágazat termelékenysége és hatékonysága.

Tehát milyen mezőgazdasági károkat okozhat a klímaváltozás?

A terményekben és az állatállományban a legnagyobb kárt a felmelegedés, az aszályok, és a szélsőséges időjárási események: áradások, belvíz, intenzív esőzések, sár- és földcsuszamlások, erózió, szélviharok, jégeső, ónos eső, az erős UV-B sugárzás, korai és késői fagyok; valamint a növényi és állati kórokozók idézik elő.

A meleg és száraz időszakok károsítják a legelőket és csökkentik azok hozamát, a hóhullámok megviselik az állatokat, és az állati termékek hozamát is csökkentik. Az eddig ismeretlen paraziták megjelenése is kihívást jelent az állattenyésztés terén.

A szántóföldi növénytermesztésben meghatározó a termőhelyi adottságokhoz és a növény igényeihez igazodó technológia, a szárazságtűrő, illetve a szélsőséges hatásokat jobban tűrő fajták fokozottabb termelésbe vonása, illetve nemesítése, a helyi adottságokhoz alkalmazkodni képes fajták használata, a növénytermelési szerkezet aránymódosításai, kedvezőbb vetésváltási feltételek előmozdítása.

A melegedés, szárazodás érzékenyen érinti a tápanyagok hasznosulását. Gyengébb termőképességű termőhelyeken felértékelődik a vetésváltás, a vetésforgó, a zöldtrágyázás szerepe. A szántóföldi növényeknél búzanemesítés eredményeképpen megtalálhatók szárazságtűrő genotípusok, amelyek az átlagosnál kevesebb csapadék esetén statisztikailag is igazolhatóan nagyobb termés elérésére képesek, mint a fajták többsége. Az ilyen fajtajelöltek folyamatos nemesítése elengedhetetlen a klímaváltozás okozta károk mérsékléséhez.

A növényvédelemben az eddigi tapasztalatok alapján várható, hogy a klímaváltozás következtében új növényi kórokozók és kártevők, illetve gyomok jelennek meg hazánkban is. Ezek a hagyományosakhoz képest agresszívebbek, és tömeges megjelenésük is valószínűsíthető. Viszonylag új folyamatról van szó, ezért az alkalmazkodásban megnő a szaktudás, az előrejelzés, a szervezett szaktanácsadás, az integrált növényvédelem, a korszerű technikai eszközök, valamint a védekezőszer tartalékok szerepe. A növényi betegségek, a kártevő állatok és a gyomnövények elleni védekezésben a precíziós technika, valamint a gyomnövénytan eredményeinek elterjesztése a cél. Így kevesebb hatóanyag, vegyszer jut a talajba. A biológiai védekezés felkarolása is égetően fontos teendő a felkészülésben.

A szántóföldi növénytermelésben kulcskérdés a csapadék befogadása és megőrzése, a szárazságot, esetenként a nagy csapadékot egyaránt figyelembe vevő talajművelés, valamint az öntözés bővítése.

A 2017 végén megjelent öntözésfejlesztési stratégia megalkotásáról szóló kormányhatározat előírta többek közt az öntözési kataszter készítését. Annak részeként a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara a felszíni vízzel jelenleg kielégíthető hatásterületen végzett el vízigeny-felmérést, mely során a gazdálkodók közel 300 ezer hektár öntözésére jeleztek új igényt. 2018 őszén jelent meg a hazai vízgazdálkodás öntözési célt szolgáló fejlesztésről szóló – a végrehajtási tervnek minősülő – kormányhatározat, 17 milliárd forint éves kerettel a 2020-2030 közötti időszakra. Ez elsősorban a vízkeresleti oldal fejlesztését biztosítja, többek között közel száz beruházás előirányzásával és további feladatok meghatározásával. Mindezen túl a kormány többletforrást is biztosít az öntözési célt szolgáló feladatok és fejlesztések végrehajtásában illetékes Öntözési ügynökség felállításához, és működéséhez, továbbá feladat lesz az öntözési ügynökségre vonatkozó és az önkéntes termelői öntözési közösségek működését segítő részletes szakmai koncepció megalkotása. További feladat az állami tulajdonban lévő, öntözési célra felhasználható vízgazdálkodási rendszerek közé beékelődő, nem állami tulajdonú csatornaszakaszok felmérése, az aszálykár-elhárítási rendszernek a Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszerbe önálló pilléreként beépítési lehetőségének megvizsgálása.

A klímaváltozás hatásai számos kérdést vetnek fel az állattartásban, az állattenyésztésben, az állati termékek előállításában, a belföldi igények kielégítésében és az exportban. A válaszok sürgetőek és bonyolultak, mert a lecsökkent állatállomány, a természetes hatékonysági mutatók kedvezőtlen alakulása, a technikai-technológiai feszültségek, az elhanyagolt legelők jelzik a megoldásra váró feladatok összetettségét. Mindezt súlyosbították az utóbbi évek hőségnapjai és csapadékhiányai, melyek megviselték az állatokat, rontották a szántóföldi takarmányok és gyepek hozamait, valamint minőségét, továbbá rávilágítottak az épületek, technológiák, valamint a takarmányozás hiányosságaira. A hatékonysági mutatók javítása segít az alkalmazkodásban, a termelési színvonal fenntartásában vagy emelkedésében.

Az állattenyésztésben éles viták zajlottak hazánkban, több alkalommal is a fejlesztés irányait és arányait illetően. A hazai éghajlati adottságok mellett a gabonára alapozott állattartásban általában kisebb az időjárási eredetű kockázat, mint szálás-lédús takarmányokat fogyasztó állomány körében. A gabonára alapozott állattartást a meleg-száraz tendencia erősödése kevésbé érinti hátrányosan, a fajlagos hozamok csökkenése és a takarmányok esetleges minőségromlása ellenére. Az abrakfogyasztó állatállomány csökkenése miatt, jó időjárás esetén gabonafeleslegek halmozódnak fel és okoznak jelentős értékesítési, szállítási, tárolási problémákat. Ilyen esetekben a megoldás többirányú: megfelelő és elegendő tároló kapacitás kiépítése, aktív piac keresés az értékesítéshez, bioenergetikai hasznosítás, illetve az állatállomány növelése, hogy a gabona hússá, illetve állati terméké alakuljon át.

A hazai gyümölcsstermelés évszázados harcát folytat az extrém időjárási jelenségek hatásaival. A hőmérséklet-emelkedés, szárazodás, az extrémítások fokozódása tovább növeli a kockázatot, a hozamok, a minőség és a termésbiztonság várható romlása miatt. A meggy, cseresznye, dió, szilva, alma, más gyümölcsfélésekhez képest a jövőben az előrejelzések szerint biztonságosabban termelhető.

A szőlőtermelésben és a borászatban a zónahatár északabbra tolódása várható, miközben a negatív klímahatások, mint a fagyás, száradás, rothadás, a szőlőtőkék élettartamának csökkenése, a termés és a bor mennyiségi és minőségi romlása is bekövetkezhet. Ezek részbeni kivédésében megnő a meteorológiai és növényvédelmi előrejelzések szerepe. A fajtaszerkezet átalakulása valószínűsíthető. Fokozódik az aszály- és téltűrő, ún. klímarezisztens fajták szerepe, jelentősége. A technológiák változtatását az öntözés, a talaj- és növényvédelem, fitotechnikai műveletek, a csapadék hasznosítása, a hűtés általánossá tétele és a munkafolyamatok gyorsítása jelzik. Mindez kedvezően hathat a bel- és külpiazi kínálatra a borpiaci versenyben.

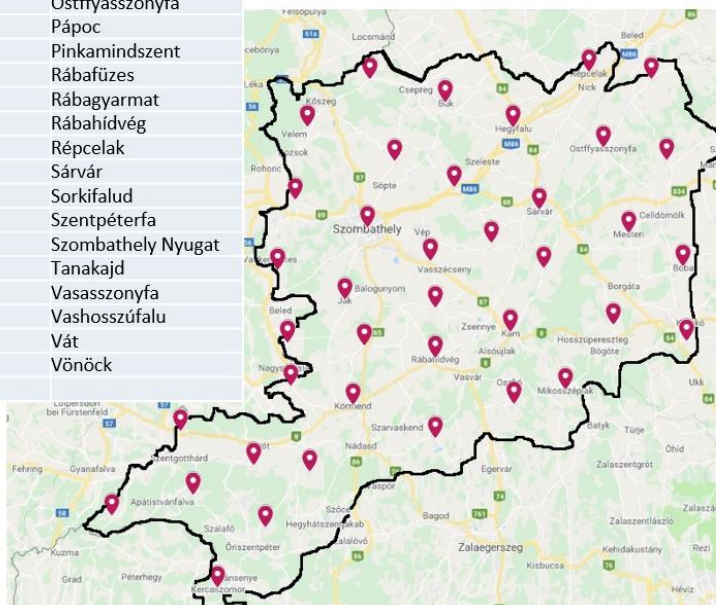
A magyarországi erdőkben a csapadékcsökkenés, az aszály és a szélsőséges időjárási jelenségek nyomon követhetők. Ezek jelzik a valószínűsíthető felmelegedés és szárazodás jövőbeni hatásait, s kapaszkodót nyújtanak a felkészüléshez, az alkalmazkodáshoz, a további erdőkárok mérsékléséhez.

A jövőben a talajvízszint megtartása, pótlása az erdők megmaradásának, felújításának és telepítésének kulcsa, szükségszerű az átgondolt, tervszerű telepítés, a legalkalmasabb fajták kiválasztása.

Az utóbbi években megsokszorozódott a jégeső okozta károk mértéke, mely a mezőgazdaságban is komoly termés kiesést, és vagyoni károkat jelent. A 1991 óta működő dél-dunántúli talajgenerátoros jégkármelegítő rendszer eredményes működési tapasztalatai alapján az Agrárminisztérium kezdeményezte a rendszer országossá történő kibővítését. A Vidékfejlesztési Program lehetőséget teremtett az ún. „JÉGER” országos jégkármelegítő rendszer kiépítésének vidékfejlesztési forrásokkal való 100 %-os támogatására. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara vállalta az országos rendszer kiépítését és annak 2018 májusától történő működtetését, amelyhez az Agrárminisztérium szakmai támogatást és működtetési forrásokat is nyújt. A NAK 3 új logisztikai központot hozott létre, és az ország 4 régióba történő beosztásával alakította ki a rendszert. A NEFELA Dél-magyarországi Jégeső-elhárítási Egyesülés által korábban működtetett 141 egység integrálásával és az újonnan telepített talajgenerátorokkal létrejött országos rendszer, amelynek kiépítésére közel 2 Mrd Ft-ra volt szükség. Az országos talajgenerátoros rendszer éves működtetési költsége 1,5 Mrd Ft, amelynek finanszírozása a Kárenyhítési Alapból történik. Ezen megoldás egyik legfontosabb hozadéka, hogy az országos jégkármelegítés bevezetése és működtetése nem generál a jelenleginél nagyobb termelői befizetéseket a kárenyhítési alapba. Az Agrárminisztérium várakozásai szerint az országos rendszer működése következtében lényegesen kisebb összegű kárenyhítő juttatás kerülhet kifizetésre a jégesőkárok után.

Boba	Nemeskeresztúr
Bucusu	Nyőgér
Bük	Olaszfa
Cák	Ostffyasszonyfa
Egyházsrádóc	Pápac
Farkasfa	Pinkamindszent
Felsőmarác	Rábafüzes
Felsőszőlőnk	Rábagyarmat
Gersekarát	Rábahídvég
Hegyfalu	Répcelak
Horvátlövő	Sárvár
Horvátzsidány	Sorkifalud
Ispánk	Szentpéterfa
Ják	Szombathely Nyugat
Kám	Tanakajd
Kercaszomor	Vasasszonyfa
Körmend dél	Vashosszúfalu
Megyehíd	Vát
Mesteri	Vönöck
Mikosszéplak	

Vas megye: 39 generátor (7 automata + 32 manuális)

Vas megyei statisztika 09.27-ig	
Hány napot mentek összesen	60
Május	19
Június	14
Július	12
Augusztus	10
Szeptember	5
Bekapcsolási idő órában	379,8022
Május	138,1811
Június	97,93111
Július	58,49056
Augusztus	56,24722
Szeptember	28,95222
Bekapcsolás (db)	69
Május	23
Június	15
Július	16
Augusztus	11
Szeptember	4

Tárgyalások Ukrajnával és Ausztriával a kiterjesztésre

Az országos lefedettséget nyújtó, összesen 986 darab – 218 automata és 768 manuális – talajgenerátorból álló jégkarmérséklő-rendszer talajgenerátorai ezüst-jodid tartalmú hatóanyagot égetnek el, ami feláramlással a felhőkbe jut, ott csökkentve a kialakuló jég szemcsék méretét. A jégesők előfordulásának valószínűsége nem zárható ki teljesen, azt viszont garantálni lehet, hogy a lehulló jég szemcsék mérete kisebb lesz annál, mint amelyek a rendszer használata nélkül hullanának le.

Már az üzemelésének első évében, 2018-ban messzemenően beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Annak ellenére, hogy az elmúlt 30 év legszélsőségesebb, legzivatárosabb tavasza, nyara volt tavaly (a bejelentett viharkárok éves szinten hatszorosára, a felhőszakadások kétszeresére növekedtek) – a jégkár 70 százalékkal, a jégkár aránya pedig az összes bejelentett mezőgazdasági káron belül a harmadára esett vissza. Az országos jégkarmérséklő rendszer működtetésével 2018-ban tízmilliárd forintos nagyságrendű kárt sikerült megelőzni a mezőgazdaságban, a polgári, ipari és állami létesítményekben, ingatlanokban és ingóságokban.

Az érintett társszervezetekkel az együttműködést koordináló Agrárminisztériummal közösen üzemeltetett országos jégkarmérséklő-rendszer idén már április 15-én megkezdte a működését, a riasztási időszak 2019. szeptember 30-ig tart. A tavalyinál korábbi üzembe állítást az indokolta, hogy az elmúlt években több alkalommal is volt május előtt a gazdák számára komoly károkat okozó jégeső.

A riasztási adatokat az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) szolgáltatja, mely alapján a kezelők értesítést kapnak a bekapcsolás szükségességéről, illetve ez alapján az automata berendezéseket is indítják.

Magyarországon 2012 óta működik kétpilléres kockázatkezelési rendszer, amely bevezetése óta folyamatos fejlesztés alatt áll és bővül a lefedett kockázatok köre is. Kiegészítő pillére pedig a fent említett jégkár-mérséklő rendszer.

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillérét a korábbi szabályozáshoz képest kibővített agrárkár-enyhítési rendszer alkotja, amely kedvezőtlen időjárási jelenségek (aszály, belvíz, mezőgazdasági árvíz, téli fagy, tavaszi fagy, őszi fagy, felhőszakadás, vihar, jégeső) kárai ellen nyújt, Európai Bizottság által is jóváhagyott állami támogatást. Uniós előírás szerint ez a támogatás a növénykultúra szinten 30 %-ot meghaladó hozamcsökkenés kárait kompenzálja a rendszerben tag termelők számára.

A kárenyhítési rendszerben való részvétel kötelező abban az esetben, ha a termelő

- szántóföldi növényt természet legalább 10 hektáron,
- szántóföldi zöldséget természet legalább 5 hektáron,
- legalább 1 hektáron ültetvényel rendelkezik.

Azon gazdálkodó is csatlakozhat önkéntes alapon a rendszerhez, aki nem rendelkezik a fent jelzett területekkel, ebben az esetben 3 éves időtartamra vállalnia kell a tagságot.

A kárenyhítési év folyamán a termelők – alapesetben a jogszabályban előírt 15 napos határidőn belül – elektronikusan jelentik be a mezőgazdasági káreseményeket, amelyeket az agrárkár-megállapító szerv igazol. A kárenyhítési év végén, novemberben a termelők elektronikus úton kárenyhítő juttatás iránti kérelmet nyújthatnak be, ha rendelkeznek jóváhagyott kárbejelentéssel és a károsodásuk eléri a támogatási jogosultsághoz szükséges mértéket. A rendszerben részt vevő mezőgazdasági termelőknek ugyanis – jogszabályban előírt egyéb jogosultsági feltétel mellett – abban az esetben nyújtható kárenyhítő juttatás adott növénykultúra káira, ha a fentebb felsorolt kedvezőtlen időjárási jelenségek miatt

- üzemi szinten az adott növénykultúra terméskiesése meghaladja a 30%-ot az átlagos hozamhoz képest, amelyet az agrárkár-megállapító szerv ellenőriz
- üzemi szinten a károsodott növénykultúra termelésiérték-kiesése meghaladja a 15%-ot az átlagos hozamértékhez képest.

A kárenyhítő juttatás mértéke a termelésiérték-kiesésnek legfeljebb 80%-a lehet, ha a termelő rendelkezik megfelelő mezőgazdasági biztosítással. *A károsult a neki járó kárenyhítő juttatás felére jogosult csupán, ha az üzemi szintű referencia hozamértékének legalább felére kiterjedően, a tárgyévre vonatkozóan nem köt az adott növénykultúrára jellemző káreseményre kiterjedő hatályú mezőgazdasági biztosítást.*

A rendszerben tag termelők kárenyhítési hozzájárulást fizetnek az általuk megművelt terület mérete alapján: ültetvény és szántóföldi zöldség esetén 3.000 Ft/ha, egyéb szántóföldi kultúráknál 1.000 Ft/ha. Az évi mintegy 4,1 milliárd Ft nagyságú termelői befizetéseket azokkal legalább azonos összegű állami forrás egészíti ki, mindezek alkotják a mindenkori kárenyhítő juttatás forrását. A kárenyhítési alap éves forrása így 8,4 milliárd forint, amelyet az előző évek maradványai egészítenek ki. Az így képzett alapból lehet az adott év kárai után kárenyhítő juttatást igényelni, valamint ebből az alapból fedezik a JÉGER rendszer működtetési költségeit.

Az agrárkár-nyhítési rendszer folyamatos fejlesztésének eredményeként 2018-ban a rendszernek közel 74.000 tagja volt (a tagok 15%-a önkéntesen csatlakozott), a rendszer által lefedett terület pedig meghaladta a 3,68 millió hektárt.

A rendszert erősítvén a Magyarországon termelt legfontosabb szántóföldi és kertészeti növénykultúrákra kötött díjtámogatott konstrukciók biztosítási díjához a nettó biztosítási díj legfeljebb 65%-áig nyújtható támogatás.

A biztosítási díjtámogatás bevezetésének köszönhetően olyan új biztosítási konstrukciók jelentek meg, amelyekre a biztosítók a korábbiakban nem vállaltak kockázatot. Ezzel először vált biztosíthatóvá több, hazánkban gyakran és jelentős mértékben pusztító kockázat, mint az aszály, felhőszakadás, tavaszi fagy vagy a mezőgazdasági árvíz. Az uniós szabályozás alapján a díjtámogatott növénybiztosítások az aszály, mezőgazdasági árvíz, téli fagy, tavaszi fagy, őszi fagy, felhőszakadás, vihar, jégeső, természeti eredetű tűz által okozott, viszont csak 30%-ot meghaladó hozamcsökkenés kárainak térítésére terjed ki.

A díjtámogatási program bevezetése a termelői öngondoskodást és a piaci kockázatkezelő eszközök alkalmazását hivatott elősegíteni a biztosítókkal való szoros együttműködésben. A 2018. évben közel 15.000 gazdálkodó kötött díjtámogatott biztosítást.

Az aszály kockázata nagy, különösképpen a klímaváltozás miatt, a vízhiányos időszakban mesterséges vízpótlással az aszály azonban még elkerülhető. Általánosságban éves szinten az aszálykár 40 milliárd forintra tehető, de 2015-ben mintegy 400 milliárd forint aszály okozta kár keletkezett a mezőgazdaságban. Ez év márciusában nem árvízzel és belvízzel küzdöttek a gazdálkodók, hanem a csapadékhiánnyal. Idén már 60 ezer hektáron jelentettek be aszálykárt. A vízügyi ágazat mindezt olyan megelőző módszert – az **aszálymonitoring-rendszert** – dolgozott ki, amely időben jelzi az agrárium számára, hogy mikor kell vizet juttatni egy adott területre, mielőtt a növények szárazság okozta stresszhatást szenvednének. A komplex vízhiány-előrejelző rendszer májustól mindenki számára elérhető egy nyílt, ingyenes internetes felületen.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) a KITE Zrt. együttműködésében 2016-ban kezdte el kiépíteni a rendszert. Már közel 50 megfigyelőállomást helyeztek üzembe a leginkább vízhiányos alföldi területeken. A közeljövőben megközelítőleg 150 állomásból álló hálózat fedi le az ország teljes területét, és interpolálja az adatokat a köztes területekre. Az állomások számának folyamatos növelésével az egész ország területére kiterjedő hálózat kialakítása a cél, mind a központi, mind a magán-mérőállomások tekintetében. A mérőállomások a talajt, illetve a növényzetet ért hatásokat mérik. A monitoringpontokon a meteorológiai alapparaméterek (csapadék, páratartalom, léghőmérséklet, relatív légnedvesség és levélfelület-nedvesség) mellett hat szinten (10, 20, 30, 45, 60, 75 cm mélységben) történik naponta talajnedvesség- és hőmérsékletmérés. A szenzorok segítségével a talajnedvesség pontosan meghatározható, továbbá a beszivárgást akadályozó tényezők (pl. fagyott talaj) is azonosíthatók. A talaj alsó rétegeiben elhelyezett mérőeszközök a talajvízszint emelkedését is jelzik.

Az éles indulás előtt a tesztelésében a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) is közreműködött annak érdekében, hogy a NAK tapasztalatai, javaslatai beépüljenek a rendszerbe, és hogy a felhasználók, a gazdálkodók a számukra legfontosabb információhoz juthassanak hozzá.

Az aszálymonitoring-hálózat szöveges kiértékelése havonta a Vízháztartási tájékoztatóban kerül közzétételre, melyben a csapadékösszeg, középhőmérséklet-eloszlás, talajnedvesség mértéke, talajvízszintek, az operatív aszály- és vízhiány értékeléseket, valamint a belvíz helyzetértékelések ismertetik a várható időjárást, valamint a vízháztartási jellemzőket. A tájékoztató rendszeresen elérhető az OVF honlapján, a NAK megyei szervezeteinél és a NAK Tájékoztatási szolgáltatás aloldal hírei között is.

Mint megyei szervezet, kiemelt célunk, hogy Vas megye gazdálkodói számára biztosítani tudjuk a megfelelő tudást, hozzáférhetővé tenni a legújabb szakmai információkat, hatékonyan segítsük tevékenységüket.

Ennek érdekében minden évben életre hívjuk **megyei búza fajtabemutató** rendezvényünket. A NAK és a Karyon Csoport szervezésében megvalósuló szakmai napon bemutatásra kerülnek új, világszínvonalú fajták. Lehetőség nyílik arra, hogy vas megyei körülmények között is teszteljék termesztését, eredményeit, hozzásegítve a gazdákat az optimális fajtaválasztáshoz.

2019.06.19. Vasszilvagy

A rendezvény szakmai rangját az is bizonyítja, hogy megyénk és a magyar agrárium magas rangú vezetői is részt vesznek rajta, és a gazdálkodók óriási érdeklődése a megye legnagyobb létszámmal megtartott fajtabemutató rendezvényévé minősítette.

Őszi búza fajtabemutató Vasszilvagy 2018/2019

2019.06.19. Vasszilvág

2018. 06.28. Vassurány

A fajtabemutatóval is igyekszünk hozzásegíteni a termelőket magasabb terméseredmények, így jövedelmezőbb gazdálkodás eléréséhez. Célunk a sikeres búzatermesztés, gazdálkodás népszerűsítése, a vetőmagokban rejlő potenciál megismertetése, a sikeres technológiák keresése, közreadása.

Megyei kamarai működésünk kapcsán kiemelendő a **Vas megyei búzatermelési verseny**, melyet 2015. óta rendezünk meg. A verseny bebizonyította, hogy évről-évre képesek vagyunk egyre magasabb színvonalon termelni. Versenyzőinknek nem jelent akadályt a 9-10 t/ha feletti átlagtermés elérése, ennek jó gyakorlatát igyekszünk átültetni a megye gazdálkodásába.

Megyei Búza Termelési Verseny eredmények (t/ha):

	Étkezési kategória	Takarmány kategória	Országos átlagtermés
2016.	11,35	10,34	5,37
2017.	9,58	10,09	5,22
2018.	9,85	9,02	5,09

Eredményhirdetés

2016. évben elindítottuk a „2-4-6 programunkat”, melynek célja a megyei búza- és repcetermelőink átlagtermését 2 év alatt 4 t/ha repce- és 6 t/ha búza átlagtermésre ösztönözni.

Kiadványokkal segítjük a megye termelőit, és megyei sajtósággként negyedévente jelenik meg a „Vasi Aktuális” című kiadványunk, melyben „recepteket”, információkat nyújtunk gazdálkodóink számára az aktuális mezőgazdasági teendőkhöz, illetve piacvezető világcégek termékeit hirdetjük kizárólag Vas megyei gazdálkodóink részére rendkívül kedvező, piaci ár alatti áron, két hetes időintervallumban.

Kiadványaink

Az eddigi tapasztalataink: az utóbbi években a megyében átalakult a fajtahasználat, nőtt a fémező vetőmag felhasználás, és intenzívebb lett a növényvédelem, javult a műtrágya-felhasználás. Rugalmas gondolkodásra, alkalmazkodásra van szükség a termelési színvonal fenntartása, emelése, a versenyképes termelés érdekében, beleértve a klímaváltozás hatásainak mérséklését.